

SISTEMUL BANCAR

Prezentarea de față are în vedere prevederile legale în vigoare la data de 31.03.2004

Legislație aplicabilă în domeniu

- Legea nr. 58/1998, Legea bancară, publicată în M.Of. nr. 121/23.03.1998 modificată și completată de:
 - *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 137/2001 pentru modificarea și completarea Legii bancare nr. 58/1998, publicată în M.Of. 671/24.10.2001*
 - **Legea 485/2003, M.Of. 876 din 10-dec-2003 pentru modificarea și completarea Legii bancare nr. 58/1998**
 - *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/1999 pentru modificarea Legii bancare nr. 58/1998, publicată în M.Of. 130/31.05.1999*
 - *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 56/2000 pentru completarea art. 41 din Legea bancara nr. 58/1998, publicată în M.Of. 227/23.05.2000*

- Legea nr. 101/1998 privind statutul BNR, publicată în M.Of. nr. 203/01.06.1998, cu modificările și completările ulterioare

- Norma BNR nr. 2/1999 privind autorizarea băncilor, republicată în M.Of. nr. 887/09.12.2002

- Norma BNR nr. 3/1999 privind modificările în situația băncilor, republicată în M.Of. nr. 58/09.02.1999

- Norme BNR nr. 2/2003 privind determinarea și raportarea ratelor medii ale dobânzilor practicate în sistemul bancar, publicate în M.Of. nr. 160/13.03.2003

- Norma BNR nr. 11/2003 privind supravegherea pe bază individuală și consolidată a fondurilor proprii, publicată în M.Of. nr. 683/16.09.2003

I. Organizarea și funcționarea băncilor

Activitatea bancară în România se desfășoară prin instituții de credit autorizate, în condițiile legii. În România instituțiile de credit se pot constitui și pot funcționa ca bănci, organizații cooperatiste de credit, instituții emitente de monedă electronică și case de economii pentru domeniul locativ. Prin lege specială se pot reglementa constituirea și desfășurarea activității de către instituții de credit, altele decât cele prevăzute anterior, cu respectarea prevederilor legale în vigoare.

Băncile se constituie sub forma juridică de *societate comercială pe acțiuni*, în baza *aprobării* Băncii Naționale a României, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, aplicabile societăților comerciale. Băncile, persoane juridice române, și sucursalele băncilor străine pot funcționa pe teritoriul României numai pe baza autorizației emise de Banca Națională a României. Filialele unor persoane juridice române sau străine, care se constituie ca bănci pe teritoriul României, sunt bănci persoane juridice române și au regimul juridic al acestora.

Băncile străine nu pot să se angajeze direct într-o activitate bancară în România, cu excepția cazului în care activitatea este desfășurată printr-o filială constituită ca bancă, persoană juridică română, sau printr-o sucursală, pentru care a fost emisă o autorizație de către Banca Națională a României. Băncile străine au obligația să notifice Băncii Naționale a României deschiderea de reprezentanțe în România, în conformitate cu reglementările date de aceasta. Reprezentanțele băncilor străine își vor limita activitatea la acte de informare, de legătură sau de reprezentare.

1. Autorizarea băncilor

Procesul de autorizare a băncilor de către Banca Națională a României cuprinde două etape:

- aprobarea constituirii băncii, în conformitate cu prevederile Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 58/1998, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- autorizarea funcționării băncii.

În termen de cel mult 4 luni de la primirea unei cereri de autorizare, Banca Națională a României va aproba constituirea unei bănci sau va respinge cererea, comunicând solicitantului în scris, motivat, hotărârea luată. Aprobarea constituirii băncii nu garantează obținerea autorizației de funcționare.

Documentele ce trebuie prezentate Băncii Naționale a României de către solicitanți în vederea obținerii autorizației de constituire sunt prevăzute în art. 26-29 din Norma nr. 2/1999, republicată și completată. Obiectul de activitate al unei bănci va fi stabilit cu respectarea dispozițiilor art. 8 din Legea nr. 58/1998, cu modificările și completările ulterioare.

În termen de două luni de la comunicarea aprobării de constituire, în vederea obținerii autorizației de funcționare, vor fi prezentate Băncii Naționale a României documentele care atestă constituirea legală a băncii. În cazul băncilor care se constituie pe calea subscripției publice, termenul de prezentare a acestor documente este de 8 luni.

În termen de cel mult 4 luni de la data primirii documentelor prevăzute Banca Națională a României va decide cu privire la autorizarea funcționării băncii și, după caz, va elibera **autorizația de funcționare**, însoțită de aprobările pentru acționarii semnificativi ai băncii - persoană sau grup de persoane - și pentru persoanele desemnate în calitate de conducător, administrator și auditor independent, sau va comunica decizia sa privind respingerea cererii, împreună cu motivele care au stat la baza acesteia.

Începând cu data eliberării autorizației de funcționare de către Banca Națională a României, banca va putea desfășura activități bancare. În termen de 5 zile de la data efectuării primei operațiuni bancare, banca va notifica acest lucru Băncii Naționale a României.

Aceste prevederi se aplică în mod corespunzător și în cazul sucursalelor băncilor străine.

Băncile persoane juridice române și sucursalele băncilor străine, denumite în continuare bănci, care au fost autorizate să funcționeze pe teritoriul României, **se înmatriculează în registrul bancar**, care se ține de Banca Națională a României.

2. Organizarea și conducerea băncii

Organizarea și conducerea băncilor se stabilesc prin actele constitutive ale băncilor.

Conducerea băncii trebuie să fie asigurată de cel puțin două persoane. Calitatea conducătorilor băncii trebuie să fie adecvată funcției pentru care au fost desemnați.

Persoanele propuse în calitate de administrator, cenzor și auditor independent trebuie să îndeplinească cerințele prevăzute de lege și să nu se afle în vreo situație de incompatibilitate prevăzută de legislația în vigoare.

3. Sucursalele băncilor străine

La înființare, sucursalele trebuie să dispună de un capital de dotare la nivelul prevăzut pentru capitalul social minim al băncilor. Condițiile privitoare la spațiu, organele de conducere, precum și cele privitoare la conducătorii băncii prevăzute în cazul băncilor – persoane juridice române, trebuie îndeplinite și în cazul sucursalelor băncilor străine.

La stabilirea obiectului de activitate al sucursalei unei bănci străine se vor avea în vedere dispozițiile legale privitoare la obiectul de activitate al băncilor – persoane juridice române, precum și faptul că activitățile ce urmează a fi desfășurate nu pot excede obiectului de activitate al băncii străine respective.

II. Deschiderea de către băncile persoane juridice române de reprezentanțe și sucursale sau de alte sedii secundare în străinătate

Cererea de aprobare a deschiderii în străinătate a unei reprezentanțe, sucursale sau a unui alt sediu secundar, va fi semnată în mod obligatoriu de unul dintre conducătorii băncii și va fi însoțită de: a) hotărârea organului statutar, b) studiul de fezabilitate, din care să rezulte oportunitatea deschiderii respectivului sediu secundar și care să cuprindă informații cu privire la sistemul de supraveghere bancară, legislația privind secretul bancar și prevenirea spălării banilor, standardele privind cunoașterea clienței, existente în țara în care se intenționează deschiderea sediului secundar; c) curriculum vitae și certificatul de cazier judiciar ale conducătorilor desemnați ai sediului secundar.

III. Modificări supuse autorizării prealabile a BNR

Potrivit Normei nr. 3/1999, republicată, sunt supuse aprobării prealabile modificările în situația băncilor referitoare la: a) denumirea, b) sediul social, c) obiectul de activitate, d) nivelul capitalului social, e) acționarii semnificativi, f) conducătorii și administratorii băncii, g) deschiderea de către băncile persoane juridice române de reprezentanțe și sucursale în străinătate, precum și extinderea rețelei de sucursale și alte sedii secundare pe teritoriul României, h) auditorul independent.

În cazul sucursalelor băncilor străine, sunt supuse aprobării prealabile: a) modificările prevăzute la lit. b), c) și f) de mai sus; b) majorarea capitalului de dotare prin utilizarea rezervelor constituite din profitul net, existente în sold potrivit ultimului bilanț contabil, și cea realizată prin

utilizarea rezervelor din influențe de curs valutar aferente aprecierii disponibilităților în valută reprezentând capital de dotare în valută; c) modificările privind extinderea rețelei teritoriale.

IV. Cerințe de capital

Capitalul social al unei bănci trebuie vărsat, integral și în formă bănească, la momentul subscrierii.

Prin Norma 11/2003 limita minimă a capitalului social al unei bănci, persoane juridice române, la momentul autorizării, a fost stabilită la 370 miliarde lei. Prevederile referitoare la limita capitalului social se aplică și sucursalelor băncilor străine.

Băncile trebuie să mențină în permanență un nivel minim al capitalului social, în formă bănească, în conformitate cu reglementările Băncii Naționale a României.

La constituire, aportul de capital va fi vărsat într-un cont deschis la o instituție de credit, care va fi blocat până la înmatricularea băncii în registrul comerțului.

Majorarea capitalului social al unei bănci se poate face numai în modalitățile descrise în art. 41 din Legea nr. 58/1998 așa cum a fost modificat de Legea nr. 485/2003.

V. Cerințe operaționale

În activitatea lor, băncile se supun reglementărilor și ordinelor emise de Banca Națională a României.

În vederea funcționării, în termen de 30 de zile de la data obținerii autorizației, fiecare bancă este obligată să deschidă *cont curent la Banca Națională a României*. Transferurile bănești operate prin înscrieri în contul curent deschis în evidențele Băncii Naționale a României sunt irevocabile și necondiționate. Băncile pot deschide la Banca Națională a României și alte conturi.

VI. Cerințe prudențiale

La acordarea creditelor, băncile urmăresc ca solicitanții să prezinte credibilitate pentru rambursarea acestora la scadență. În acest scop băncile cer solicitanților garantarea creditelor în condițiile stabilite prin normele lor de creditare.

Comisioanele stabilite pentru prestarea serviciilor de încasări și plăți cu și fără numerar vor fi afișate la loc vizibil la fiecare unitate bancară. Dacă banca practică comisioane de înțelegere cu clientul, atunci ea are obligația de a menționa public, în scris, această posibilitate, la sfârșitul listei afișate la loc vizibil la fiecare unitate bancară.

Băncile vor raporta Băncii Naționale a României, la finele fiecărui semestru, nivelul comisioanelor practicate pentru prestarea serviciilor de încasări și plăți cu și fără numerar.

Băncile trebuie să respecte cerințele prudențiale, la nivel individual sau consolidat, după caz, prevăzute în reglementările emise de Banca Națională a României, care se referă, fără a fi limitative, la: a) solvabilitate; b) lichiditate; c) expunerea maximă față de un singur debitor și expunerea maximă agregată; d) expunerea față de persoanele aflate în relații speciale cu banca; e) riscul valutar; f) calitatea activelor, constituirea și utilizarea provizioanelor de risc; g) organizare și control intern.

Valoarea totală a investițiilor pe termen lung ale unei bănci, în valorile mobiliare emise de o societate comercială care nu este angajată în una sau mai multe din activitățile financiare, nu poate depăși:

- a) 20% din capitalul social al societății comerciale respective; și
- b) 10% din fondurile proprii ale băncii.

Valoarea totală a investițiilor pe termen lung ale băncii, în valorile mobiliare emise de asemenea societăți comerciale, nu poate depăși 50% din fondurile proprii ale băncii.

Valoarea totală a investițiilor unei bănci în valori mobiliare, efectuate în nume și cont propriu, nu poate depăși nivelul de 100% din fondurile sale proprii, cu excepția celor în titluri de stat.

Împrumuturile acordate persoanelor aflate în relații speciale cu banca sau personalului acesteia, inclusiv familiilor acestora, pot fi permise numai în condițiile stabilite de reglementările Băncii Naționale a României.

VII. Conturi, situații financiare și controlul acestora

Băncile trebuie să țină permanent evidența contabilă, în concordanță cu prevederile legii contabilității și ale reglementărilor specifice date în aplicarea acesteia, și să întocmească situații financiare adecvate, pentru a reflecta în mod corespunzător operațiunile și condiția lor financiară. Evidența contabilă și situațiile financiare ale unei bănci trebuie să reflecte, de asemenea, operațiunile și situația financiară a filialelor, sucursalelor și a

celorlalte sedii secundare, pe bază individuală și, după caz, pe bază consolidată.

Fiecare bancă va numi un auditor independent. Nu poate fi numit auditor al unei bănci decât o societate de expertiză contabilă, autorizată în condițiile legii să desfășoare această activitate în România. Între altele, auditorul independent:

- a) va acorda asistență băncii în ținerea evidenței contabile;
- b) va întocmi un raport anual împreună cu opinia sa, din care să rezulte dacă situațiile financiare prezintă o imagine fidelă a condiției băncii;
- c) va analiza practicile și procedurile controlului intern și ale cenzorilor și, dacă consideră că acestea nu sunt corespunzătoare, va face recomandări băncii pentru remedierea acestora;

VIII. Fuziunea și divizarea băncilor

Fuziunea și divizarea băncilor se pot realiza cu îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

- a) fuziunea are loc numai între două sau mai multe bănci, între bănci și instituții emitente de monedă electronică, între bănci și instituții financiare, între bănci și entități prestatoare de servicii auxiliare sau conexe
- b) în cazul divizării pot fi autorizate ca bănci numai societățile pe acțiuni rezultate ca urmare a divizării unei bănci;
- c) a fost obținută hotărârea Băncii Naționale a României privind autorizarea fuziunii sau divizării, după caz.

Dacă în urma procesului de fuziune sau de divizare a unei bănci rezultă instituții de credit noi, acestea sunt obligate să obțină autorizația de funcționare din partea Băncii Naționale a României.

IX. Măsuri de remediere și sancțiuni

În situația în care Banca Națională a României constată că o bancă și/sau oricare dintre administratorii ori conducătorii băncii sau persoanele desemnate să asigure conducerea compartimentelor, a sucursalelor ori a altor sedii secundare se fac vinovați de:

- a) încălcarea unei prevederi a prezentei legi ori a reglementărilor sau a ordinelor emise de Banca Națională a României ori a reglementărilor proprii ale băncii;
- b) încălcarea oricărei condiții sau restricții prevăzute în autorizația emisă băncii;

- c) efectuarea de operațiuni fictive și fără acoperire reală;
- d) neraportarea, raportarea cu întârziere sau raportarea de date eronate privind indicatorii de prudență bancară ori alți indicatori prevăzuți în reglementările Băncii Naționale a României;
- e) nerespectarea măsurilor stabilite prin actele de control sau în urma acestora;
- f) periclitarea credibilității și viabilității băncii prin administrarea necorespunzătoare a fondurilor ce i-au fost încredințate,

Banca Națională a României poate aplica următoarele **sanțiuni** (art. 69 din Legea nr. 58/1998 așa cum a fost modificat de Legea nr. 485/2003):

- avertisment scris dat băncii;
- amendă aplicabilă băncii, între 0,05 % și 1 % din capitalul social, sau administratorilor, conducătorilor ori persoanelor prevăzute la alin. 1, între 1-6 salarii medii nete/bancă, conform situației salariale existente în luna precedentă datei la care s-a constatat fapta. Amenzile încasate se fac venit la bugetul de stat;
- retragerea aprobării date conducătorilor și/sau administratorilor băncii;
- retragerea autorizației băncii.

Banca Națională a României, în urma constatărilor, poate lua următoarele **măsuri**, (art. 70 Legea nr. 58/1998, așa cum a fost modificat și completat de Legea nr. 485/2003) :

- a) încheierea unui acord scris cu consiliul de administrație al băncii, care să cuprindă un program de măsuri de remediere;
- b) obligarea băncii aflate în culpă să ia măsuri de remediere a consecințelor faptelor constatate;
- c) instituirea măsurilor de supraveghere specială și de administrare specială,;
- d) suspendarea exercițiului dreptului de vot al acționarilor, în cazurile în care persoanele respective nu mai îndeplinesc cerințele prevăzute de prezenta lege și de reglementările emise în aplicarea acesteia privind calitatea acționariatului unei bănci ori înfăptuiesc o politică individuală sau comună care periclitează asigurarea unei gestiuni sănătoase și prudente a băncii, în detrimentul interesului deponenților și al altor creditori; Acționarii față de care s-au dispus aceste măsuri nu vor mai putea achiziționa noi acțiuni ale băncii ;
- e) limitarea operațiunilor băncii, inclusiv prin închiderea sucursalelor din străinătate, cu retragerea aprobării pentru acestea sau limitarea operațiunilor acestora, în situațiile în care banca nu asigură o supraveghere adecvată a activității sucursalei;

f) retragerea aprobării acordate pentru participațiile băncii la capitalul social al unor filiale sau limitarea acestor participații, inclusiv în cazul în care supravegherea pe bază consolidată este împiedicată prin netransmiterea informațiilor necesare de către aceste filiale;

g) retragerea aprobării acordate auditorului financiar, în situația în care acesta nu își îndeplinește în mod corespunzător atribuțiile prevăzute de lege sau nu respectă cerințele de conduită etică și profesională specifice.

Aplicarea sancțiunilor se prescrie în termen de un an de la data luării la cunoștință, dar nu mai mult de 3 ani de la data săvârșirii faptei.

Aplicarea sancțiunilor nu înlătură răspunderea materială, civilă, administrativă sau penală, după caz.